

Agatha
Christie[®]

**LÕPETAMATA
PORTREE**

Inglise keelest tõlkinud Helen Rohtmets-Aasa

 VARRAK

SISUKORD

ESIMENE RAAMAT. Saar	7
1. peatükk. Naine aias	9
2. peatükk. Aeg tegutseda	13
TEINE RAAMAT. Lõuend	21
1. peatükk. Kodu	23
2. peatükk. Võõrsil	45
3. peatükk. Vanaema	68
4. peatükk. Surm	89
5. peatükk. Ema ja tütar	103
6. peatükk. Pariis	123
7. peatükk. Täiskasvanu	136
8. peatükk. Jim ja Peter	155
9. peatükk. Dermot	174
10. peatükk. Abielu	190
11. peatükk. Emadus	213
12. peatükk. Rahu	228
13. peatükk. Kamraadlus	234
14. peatükk. Luuderohi	241
15. peatükk. Jõukus	254
16. peatükk. Kaotus	265
17. peatükk. Katastroof	270
18. peatükk. Hirm	292

KOLMAS RAAMAT. Saar.....	301
1. peatükk. Alistumine	303
2. peatükk. Mõtisklus	307
3. peatükk. Põgenemine.....	311
4. peatükk. Algu.....	318

Eessõna

Kallis Mary! Saadan selle käsikirja sulle, sest ma ei tea, mida sellega peale hakata. Küllap soovin oma sisimas, et see trüki-valgust näeks. Kes ei sooviks? Ehk hoiab tõeline geenius oma pilte ateljees virnas ega näita neid kunagi kellelegi. Mina polnud selline, aga samas ma polnud ka geenius – olin lihtsalt härra Larraby, noor lootustandev portreemaalija.

Keegi ei tea paremini kui *sina*, mu kallis, mis tunne see on, kui sa ei saa enam teha seda, mida sa teha armastasid ja mida sa tegid väga hästi, sest sa tegid seda armastusega. Seepärast me sõbrad olemegi, sina ja mina. Ja sa tunnend ka seda kirjutamise asja – mina ei tunne.

Kui sa seda käsikirja loed, siis sa näed, et olen kuulda võtnud Barge'i nõu. Kas mäletad? Ta ütles: „Leia endale uus väljendusvahend.” See on portree – ja ilmselt kohutavalt halb portree, sest minu väljendusvahend on mulle võõras. Kui sa ütled, et see ei kõlba, siis ma usun sind, aga kui sa leiad, et selles on midagigi sellest tähendusrikkast vormist, ilma milleta me kumbki kunsti ette ei kujuta, siis ma ei näe ühtegi põhjust, miks seda ei võiks raamatuna välja anda. Ma kasutasin õigeid nimesid, aga sa võid neid muuta. Ja keda see üldse pahandaks? Mitte Michaelit. Ja Dermot ei tunneks end nangunii ilmaski ära! See ei ole tema loomuses. Pealegi, nagu Celia ise ütles, on tema lugu väga tavaline. See võib juhtuda kõigiga. Ja tegelikult

tihtilugu juhtubki. See polnud tema lugu, mis mind huvitas. Algusest peale köitis mind Celia ise. Jah, Celia ise ...

Ma tahtsin jäädvustada ta värviga lõuendile, ja kui see ei tulnud kõne alla, proovisin jõuda temani teisel moel. Aga ma töötan mulle tundmatu vahendiga – need sõnad ja laused ja komad ja punktid – ma ei valda neid. Küllap sa ütled mulle, et seda on näha!

Mul õnnestus Celiale läheneda kahest vaatevinklist. Esiteks, minu enda omast. Ja teiseks oli mul võimalik nende eriliste asjaolude tõttu, mis mulle kahekümne nelja tunni jooksul osaks said, vaadata – üksikutel hetkedel – tema sisesusse ja näha teda nii, nagu ta ennast ise nägi. Ja need kaks eri vaatenurka ei lähe sugugi alati kokku. See ongi minu jaoks kõige ahvatlevam ja lummavam! Ma tahaksin olla jumal ja teada, mis on tõde.

Aga kirjanik saab olla jumal olendite jaoks, keda ta ise loob. Nad on tema võimuses ja ta võib nendega teha, mida tahab – või nii ta vähemasti arvab. Aga nad üllatavad teda. Tahaksin teada, kas päris jumalaga on samamoodi ... Jah, tahaksin teada ...

Aga olgu, mu kallis, jätan selle uitlemise. Eks vaata, mida sa saad minu heaks ära teha.

Igavesti sinu

J. L.

1. PEATÜKK

Naine aias

Kas tead seda tunnet, mis sind valdab, kui sa midagi väga hästi tead, aga ei suuda seda kuidagi endale teadvustada?

Mul oli see tunne terve tee, kui ma valget käänulist rada pidi linna poole kõndisin. See oli minuga juba siis, kui ma Villa aedades mere kohal kõrguvalt kaljuastangult teele asusin. Ja iga sammuga, mis ma astusin, muutus see tunne üha tugevamaks ja millegipärast – pakilisemaks. Ja lõpuks, seal, kus palmidega ääristatud tänav randa suundub, jäin ma järsku seisma. Sest ma tundsin, et enam ei või hetkegi viivitada. See ähmane miski, mis peitis end minu aju tagumistes soppides, tuli päevavalgele tirida, see tuli läbi uurida ja paika panna, nii et ma mõistaksin, mis see on. Ma pidin selle miski kinni nabima – enne kui on liiga hilja.

Tegin seda, mida ikka tehakse, kui tahetakse midagi meenutada. Võtsin sündmustiku uuesti läbi.

Matk linnast märke tõusvat rada pidi üles – tolm ja päike kuklas. Seal ei olnud midagi.

Villa territoorium – jahe ja värskendav, suured küpressid kõrgumas tumedate kogudena taeva taustal. Jalgrada, mis kulges üle roheline muru järsakuni, mille servale paigutatud pingilt avanes vaade merele. Üllatus ja kerge nõrdimus avastades, et üks naine oli pingi juba hõivanud.

Mind tabas hetkeline kohmetus. Naine pööras pead ja vaatas mulle otsa. Inglanna. Tundsin, et pean midagi ütleva – mõne fraasi, mis kataks mu taandumist.

„Siit ülevalt on ilus vaade.”

See oli see, mida ma ütlesin – lihtsalt ühe täiesti tavalise tobeda lause. Ja ta vastas täpselt selliste sõnade ja tooniga, mida kasutaks iga tavaline hästikasvatatud naine.

„Imeline,” ütles ta. „Ja ilm on nii ilus.”

„Ainult et linnast annab siia üles ronida.”

Ta oli nõus ja ütles, et teekond *oli tõesti* väga pikk ja tolmune.

Ja see oli kõik. Lihtsalt tavapärase viisakuste vahetamine kahe välismaal viibiva inglase vahel, kes polnud varem kohutunud ega arvanud, et nad kunagi uuesti kohtuvad. Keerasin otsa ringi, kõndisin ühe või kaks tiiru ümber Villa, imetledes oranžide õitega kukerpuid (kui see on nende õige nimi), ja hakkasin siis linna poole tagasi sammuma.

Midagi muud seal ei olnud – ja ometi tundus mulle millegipärast, et midagi oli veel. Mind valdas tunne, et ma tean midagi väga hästi, aga ei suuda seda meenutada.

Kas see midagi võis olla naise käitumisviisid? Ei, ta pidas end üleval täiesti normaalselt ja meeldivalt. Ta oli viisakas ja käitus nii, nagu käitunuks üheksakümmend üheksa naist sajast.

Välja arvatud – ei, see oli tõsi – ta ei vaadanud mu käsi.

See’p see oligi! Kui kummaline asi, mida kirja panna. See hämmastab mind, kui ma seda loen. Nagu mingi veider sõnamäng. Ja samas ei väljenda selle kirjapanek sugugi selle tähendust.

Ta ei vaadanud mu käsi. Ja ometi olen ma sellega harjunud, et naised mu käsi vaatavad. Naistel on nii kiire pilk. Ja nad on nii õrnatundelised, et ma juba tunnen seda ilmet, mille nad seejärel näole manavad – olgu nad õnnistatud ja neetud.

Kaastunne ja taktilisus ja otsustavus mitte välja näidata, et nad märkasid. Ja kohene muutus nende käitumises – nad muutuvad leebeks.

Aga see naine ei näinud ega märganud.

Hakkasin teda lähemalt meenutama. Kui kummaline – ma poleks osanud teda kirjeldada hetkel, kui olin talle just selja keeranud. Oleksin osanud öelda, et ta on üsna kena ja üle kolmekümne aasta vana – see on kõik. Aga sedamööda, kuidas ma mäest alla kõndisin, hakkas pilt temast järjest täienema – ja täienema – täpselt nii, nagu juhtub fotoplaadiga, mida te pimedas keldris ilmutate. (See on üks mu varasemaid mälestusi – kuidas me koos isaga meie keldris negatiive ilmutasime.)

Mul on see põnevus siiani meeles. Ilmutisse pannakse tühi valge plaat. Ja siis, järsku, ilmub sinna tilluke täpik, mis kiiresti tumeneb ja laieneb. Milline põnevus – ja teadmatus. Plaat tumeneb kiiresti – aga pildist pole ikka veel aru saada. Seal on lihtsalt segadik heledast ja tumedast. Ja siis äratundmine – sa saad aru, mis seal on – näed, et seal on puuoks või kellegi nägu või toolileen, ja saad aru, kas negatiiv on õiget pidi või mitte – ja pöörad selle ringi kui vaja – ja siis näed, kuidas terve pilt tühjusest välja kasvab, kuni see hakkab tumenema ja lipsab sul järele käest.

Ma ei oska seda paremini kirjeldada, mis minuga juhtus. Alla linna poole kõndides nägin ma selle naise nägu järjest selgemini. Nägin tema väikesi kõrvu, mis hoidsid tugevasti pea ligi, ja pikki lasuriidiga kõrvarõngaid, mis nende küljes rippusid, ja tema erakordselt heledatesse juustesse kooldunud lainet, mis oli sätitud kõrva taha. Nägin tema näo piirjooni ja tema silmade – väga kahvatusiniste kirkaste silmade – asetust. Nägin lühikesi, väga tihedaid tumepruune ripsmeid ja õrna, kergelt üllatust väljendavat kulmujoont. Nägin väikest kandilist nägu ja karmipoolset suud.

Need näojooned ilmusid mulle vähehaaval – täpselt nii, nagu ilmub kujutis fotoplaadile.

Mul on raske seletada, mis edasi juhtus. Kujutis oli tekkinud, ilmutusprotsess oli lõpule jõudnud. Ma olin jõudnud punkti, kus pilt hakkab tumenema.

Aga nagu sa tead, ei olnud tegu fotoplaadi, vaid elus inimesega. Ja seega pildi ilmutamine jätkus. See pöördus pinna *alla* – või *sisemusse*, otsusta ise, kumb sõnastus sulle rohkem meeldib. Vähemasti on see parim selgitus, mida ma oskan anda.

Arvan, et olin tõde teadnud kogu selle aja, sellest hetkest saati, kui teda esimest korda nägin. Ilmutamine oli aset leidnud *minu* sees. Pilt ilmus minu teadvusse minu alateadvusest ...

Ma *teadsin* – aga ma ei teadnud, mis see on, mida ma tean, enne kui see järsku nähtavale tuli! Kargas välja tundmatust valendusest! Täpp – ja seejärel pilt.

Ma pöörasin ringi ja lausa tormasin tolmust teed pidi üles. Ma olin päris heas vormis, aga mulle tundus, et ma ei jookse nii kiiresti, kui peab. Villa väravatest sisse ja küpresidest mööda ja edasi piki mururada.

Naine istus täpselt sama koha peal, kuhu ta minust maha jäi.

Ma olin hingetu. Prantsatasin hingeldades tema kõrvale pingile.

„Teate,” ütlesin ma. „Ma ei tea, kes te olete, ja ma ei tea teist mitte midagi. Aga te ei tohi seda teha! Kas kuulete? Te ei tohi seda teha!”

2. PEATÜKK

Aeg tegutseda

Kõige kummalisem oli (aga alles hiljem selle üle järele mõeldes), et ta ei püüdnud end ühelgi harjumuspärasel viisil kaitsta. Ta oleks võinud öelda „Mida paganat te sellega mõtlete?” või „Te ei tea, millest räägite”. Või ta oleks võinud väljendada seda oma *pilguga*. Mind oma pilguga halvata.

Aga mõistagi oli ta sellistest asjadest juba ammu üle. Talle olid jäänud vaid elu põhiküsimused. Miski, mida keegi ütles või tegi, ei oleks suutnud teda enam üllatada.

Ta oli oma otsuses väga rahulik ja kaalutletud – ja just see oligi kõige hirmsam. Tujuga on võimalik toime tulla – tuju läheb paratamatult üle, ja mida ägedam see on, seda täielikumalt see möödub. Aga rahulik ja kaalutletud otsus on hoopis midagi muud, sest selleni on jõutud aeglaselt, ja suure tõenäosusega sellest ei taganeta.

Ta vaatas mulle mõtlikult otsa, aga ei öelnud midagi.

„Igal juhul,” ütlesin ma, „võiksite mulle öelda, miks?”

Ta kallutas pead, nagu tahaks seda küsimust vaagida.

„Lihtsalt see tundub,” alustas ta, „kõige õigem.”

„Selles te eksite,” vastasin mina. „Sügavalt ja täielikult.”

Ägedad sõnad ei ärritanud teda. Selleks oli ta liiga rahulik ja eemalolev.

„Olen pikalt järele mõelnud,” ütles ta. „Ja nii *on* tõesti kõige parem. See on lihtne ja – kiire. Ja see ei valmista – kellelegi ebamugavusi.”

Sain viimase lause järgi aru, et tal oli olemas see, mida nimetatakse heaks kasvatuseks. Temasse oli sisse istutatud teadmine, et teistega arvestamine on midagi ihaldusväärset.

„Ja mis saab – pärast seda?” küsisin ma.

„Eks seda saab siis näha.”

„Usute te hauatagusesse ellu?” küsisin uudishimulikult.

„Kardan küll, et usun,” vastas ta vaikselt. „See, et polekski enam mitte midagi – oleks liiga hea, et olla tösi. Lihtsalt magama jääda – rahulikult – ja lihtsalt – mitte ärgata. See *oleks* nii tore.”

Ta vidutas unelevalt silmi.

„Mis värvi tapeet oli teie lastetoas?” küsisin äkitselt.

„Kahvatulillad võhumõõgad – põimunud ümber samba ...” alustas ta. „Kust te teadsite, et ma nüüdsama nende peale mõtlesin?”

„Lihtsalt arvasin. Niisama.” Ma jätkasin: „Kuidas te lapsena paradiisi ette kujutasite?”

„Rohelised niidud – roheline org – lambad ja lambakarjus. Nagu kirikulauludes.”

„Kes neid teile ette luges – ema või lapsehoidja?”

„Minu hoidja ...” Ta naeratas kergelt. „Hea karjane. Kas teate, mulle tundub, et ma ei ole kunagi ühtegi karjust näinud. Aga meie lähedal karjamaal oli kaks lammast.” Ta vaikis viivuks ja lisas siis: „Nüüd on sinna majad ehitatud.”

Ja mina mõtlesin: „Kummaline. Kui sinna karjamaale ei oleks maju ehitatud, siis mine tea, äkki polekski *tema* praegu siin.” Ja ma küsisin: „Olite te lapsena õnnelik?”

„Oojaa!” Innukas enesekindlus, millega ta seda kinnitas, ei andnud põhjust selles kahelda. Ta jätkas: „Liiga õnnelik.”

„On see võimalik?”

„Ma arvan küll. See tähendab seda, et sa ei ole ette valmistatud – asjadeks, mis juhtuvad. Sa ei oska isegi aimata, et need võivad juhtuda.”

„Teil on olnud traagilisi läbielamisi,” pakkusin ma.

Aga ta raputas pead.

„Ei – ma ei ütleks nii – mitte päriselt. Selles, mis minuga juhtus, ei ole midagi ebatavalist. See on rumal, tavaline asi, mis juhtub paljude naistega. Mind ei saatnud mingi eriline ebaõnn. Ma olin – rumal. Jah, lihtsalt rumal. Ja maailmas ei ole kohta rumalatele inimestele.”

„Kulla sõber,” ütlesin ma, „kuulake mind nüüd. Ma tean, millest ma räägin. Olen olnud samas seisus nagu teie praegu – olen tundnud, nii nagu teie tunnete, et elu ei ole elamist väärt. Olen tundnud seda pimestavat meeleheidet, kust näib olevat vaid üks väljapääs – ja ma ütlen teile, mu laps – *see läheb mööda*. Kurbus ei kesta igavesti. Miski ei kesta igavesti. On ainult üks tõeline lohutaja ja tervendaja – aeg. Las aeg teeb oma töö.”

Rääkisin tõsiselt, aga nägin kohe, et olin teinud vea.

„Te ei saa aru,” ütles ta. „Ma tean, millest te räägite. Ma olen *seda* tundnud. Tegelikult olen teinud ka ühe katse – see läks nurja. Ja hiljem olin õnnelik, et see nurja läks. Praegu on hoopis teine asi.”

„Selgitage siis mulle,” ütlesin.

„Olen jõudnud selleni üsna aegamisi. Ja seetõttu on seda päris raske selgitada. Ma olen kolmekümne üheksa aastane – ma olen väga tugev ja terve. Kõik märgid näitavad, et ma elan vähemalt seitsmekümneaastaseks – võib-olla kauemgi. Ja ma lihtsalt ei suuda selle mõttega silmitsi seista, nii lihtne see ongi. Veel kolmkümmend viis pikka ja tühja aastat.”

„Aga need ei jää tühjaks. Selles te eksite. Tekib midagi uut ja ilusat, mis annab neile aastatele sisu.”

Ta vaatas mulle otsa.

„Seda ma kõige rohkem kardangi,” lausus ta peaaegu sosal. „Just mõttega sellest ma ei suudagi silmitsi seista.”

„Te olete lihtsalt argpüks,” ütlesin mina.

„Jah.” Ta nõustus paugupealt. „Olen alati argpüks olnud. Olen mõnikord imestanud, kui kummaline see on, et teised inimesed pole seda sama selgelt taibanud. Jah, ma kardan – kardan – kardan.”

Ta vaikis hetkeks.

„Lõppude lõpuks,” jätkas ta, „on see täiesti loomulik. Kui lõkkest lendab välja söetükk ja kõrvetab koera, siis kardab koer edaspidi tuld. Ta ei või kunagi teada, millal järgmine söetükk välja võib lennata. See on tegelikult märk arukusest. Ainult täielik lollpea arvab, et tuli on vaid midagi sooja ja toredat – tal ei ole aimugi söetükkidest ega kõrvetada saamisest.”

„Nii et tegelikult,” jätkasin ma, „ei suuda te silmitsi seista – õnnevõimalusega?”

See kõlas küll veidralt, kui ma seda ütlesin, aga ma teadsin, et selles pole midagi tavatut. Teadsin üht-teist närvidest ja psüühikast. Kolm minu parimat sõpra olid sõjas saanud närvivapustuse. Ma teadsin ise väga hästi, kuidas see inimesele mõjub, kui ta on füüsiliselt sandistatud – teadsin omast kogemusest, mida see temaga teha võib. Teadsin ka seda, et inimene võib olla vaimselt sandistatud. Kui haav on paranenud, ei ole vigastust näha – aga see pole kusagile kadunud. See on nõrk koht – puudus – sa oled vigane ja poolik.

Ütlesin talle: „Aeg parandab kõik haavad.” Aga ütlesin seda enesekindlusega, mida mul endal tegelikult ei olnud. Sest pinnapealsest tervenemisest ei ole kasu. Arm ulatub sügavale.

„Te jätate ühe riski võtmata,” jätkasin ma. „Aga võtate teise – hiiglasliku.”

Ta vastas erksamalt, teatava innukusega:

„Aga see on hoopis teine asi – hoopis teine. Sa ei riski millegi sellisega, mille puhul sa tead, mis juhtub. Tundmatu risk – selles on midagi väga ahvatlevat – midagi seikluslikku. Pealegi, surm võib olla ...”

Esimest korda meie vestluse jooksul oli see sõna välja öeldud. Surm ...

Ja siis, otsekui esimest korda uudishimu tundes pööras ta kergelt pead ja küsis:

„Kuidas te teadsite?”

„Ma ei oska öelda,” tunnistasin talle. „Ma olen ise – noh, nii mõndagi läbi elanud. Ja ma arvan, et tundsin selle lihtsalt ära.”

Ta vastas:

„Ah nii.”

Ta ei ilmutanud vähimatki huvi selle vastu, mis minuga võis juhtunud olla, ja arvatavasti otsustasin just selsamal hetkel end tema teenistusse anda. Olin liiga palju kogunud vastupidist. Naiselikku kaastunnet ja õrnust. Mul oli vaja – ehkki ma ise ei olnud sellest aru saanud – mitte saada – vaid anda.

Celias ei olnud mingit õrnust – ei mingit kaastunnet. Ta oli need ära kulutanud – ära raisanud. Ta oli käitunud, nagu ta ise ennast nägi, rumalalt. Ta oli ise olnud liiga õnnetu, et suuta teistele kaasa tunda. Karm joon tema suu ümber oli andam kannatustele, mida tal oli tulnud taluda. Ta oli kiire taibuga – ta sai kohe aru, et ka minuga oli üht-teist juhtunud. Me olime võrdsed. Ta ei haletsenud ennast ega raisanud haletsust minu peale. Minu ebaõnn oli – tema jaoks – vaid põhjus, mis võimaldas mul märgata midagi, millest ei olnud pealtnäha võimalik aru saada.

Nägin selsamal hetkel, et ta oli laps. Ta elas maailmas, mille oli ise enda ümber loonud. Ta oli läinud meelega tagasi lapsepõlve, et leida seal pelgupaika maailma kurjuse eest.

Tema suhtumine oli minu jaoks tohutult ergastav. Olin vajanud midagi sellist viimased kümme aastat. See oli minu jaoks ilmselge märk, et aeg on tegutseda.

Ja ma tegutsesin. Mõistsin, et kõige ohtlikum oluks jätta teda omapäi. Ja ma ei jätnud teda omapäi. Haakisin end tema külge nagu apteegikaan. Ta nõustus küllalt kergesti koos minuga linna jalutama. Tal oli omajagu kainet mõtlemist. Ta mõistis, et tema plaan oli – selleks korraks – nurjunud. Aga ta ei loobunud sellest – ta lükkas selle täideviimist lihtsalt edasi. Teadsin seda, ilma et tal tulnuks seda mulle öelda.

Ma ei hakka üksikasjadesse laskuma – see pole kroonika, kuhu sedasorti asju kirja panna. Pole mingit vajadust kirjeldada seda kummalist Hispaania väikelinna, ega meie ühist lõunasööki hotellis, ega seda, kuidas minu pagas toimetati salaja temaga samasse hotelli.

Ei, keskendun vaid olulisimale. Teadsin, et pean jääma tema juurde seniks, kuni midagi juhtub – kuni ta mingil moel murdub ja alla annab.

Nagu öeldud, jäin tema juurde ja hoidsin tal silma peal. Kui ta oma tuppa läks, siis ma ütlesin talle:

„Annan teile kümme minutit – siis tulen sisse.”

Ma ei julgenud talle rohkem aega anda. Tema tuba oli nimelt neljandal korrusel; ta oleks võinud loobuda teistega arvestamisest, mis kuulus tema kasvatuselaste juurde, ja häbistada hotelli juhtkonda, hüpates alla mitte kaljult, vaid ühest oma toa aknast.

Niisiis, astusin tema tuppa. Ta istus voodil, tema heledad kuldsed juuksed olid üle pea kammitud. Ma ei usu, et ta pidas seda veidraks, mida me tegime. Mina igal juhul ei pidanud. Mida hotellis mõeldi, seda võin ma vaid oletada. Kui nad teadsid, et ma sisenesin tema tuppa kell kümme õhtul ja lahkusin

kella seitsme ajal hommikul, siis järeldasid nad sellest ilmselt ainult üht. Aga mul oli sellest täiesti ükstapuha.

Minu eesmärk oli päästa inimelu, seega ma ei saanud muretseda millegi nii tühise pärast nagu maine.

Niisiis, ma istusin tema voodil, ja me vestlesime.

Vestlesime terve öö.

Kui kummaline öö – mul polnud kunagi olnud ühtegi sellesarnast.

Ma ei rääkinud temaga tema murest, mis see ka poleks olnud. Alustasime hoopis algusest – kahvatulillade iiristega tapeedist, ja lammastest karjamaal, ja orust, kus asus raudteejaam ja kasvasid priimulad ...

Mõni aeg hiljem rääkis vaid tema. Ma olin lakanud tema jaoks olemast midagi muud kui elus salvestusmasin, millega oli võimalik rääkida.

Ta kõneles nii, nagu räägitakse iseendaga – või jumalaga. Ilma igasuguse tulisuse või kireta. Pelgad mälupeeglid, omavahelise seoseta sündmused. Järk-järgult tekkiv pilt tema elust – omamoodi sild tema elu olulisimatest sündmustest.

Kummaline, kui selle peale mõtlema hakata, milliseid asju me otsustame endale meelde jätta. Sest see peab olema meie endi otsus, olgu see siis nii teadvustamatu kui tahes. Heida ise pilk minevikku – võta suvaline aasta oma lapsepõlvest. Sa mäletad heal juhul viit-kuut sündmust. Suure tõenäosusega ei olnud need kuigi olulised; miks sul on kõigest kolmesaja kuuekümne viie päeva jooksul toimunud sündmustest meeles just need? Osa neist polnud sulle isegi toona kuigi tähtsad. Ja ometi on need mingil põhjusel alles. Nad on tulnud sinuga kaasa siia kaugesse aega ...

Just sel ööl sain ma heita pilgu Celia sisemusse. Saan temast kirjutada, nagu öeldud, jumala vaatenurgast ... Püüan seda teha.

Ta rääkis mulle nii olulisi kui ka mitteolulisi asju. Ta ei püüdnud neid üheks looks siduda.

Ei – aga mina tahtsin seda teha! *Mulle* tundus, et ma nägin neis mustrit, mida *tema* ise ei märganud.

Kell oli seitse, kui ma tema juurest lahkusin. Ta oli end lõpuks pikali visanud ja uinunud nagu laps ... Oht oli möödas.

Tundus, nagu oleks koorem tema õlgadelt langenud ja vajunud minu õlule. Ta oli päästetud ...

Mõni tund hiljem viisin ta laeva peale ja jätsin temaga hüvasti.

Ja siis see juhtuski. Miski, milles näib minu arust olevat kogu selle asja tuum ...

Võib-olla ma eksin ... Ehk oli see vaid tavaline tühine vahejuhtum ...

Igal juhul ei pane ma seda siia praegu kirja ...

Mitte enne, kui olen saanud võimaluse olla jumal, ja selles kas õnnestuda või läbi kukkuda.

Püüdan jäädvustada Celiat lõuendile mulle uue ja tundmatu väljendusvahendi abil ... Sõnade abil ...

Rivvi lükitud sõnade abil ...

Ilma pintslite, ilma värvituubideta – ilma ühegi vana tuttavliku asjata, mida ma käsitseda oskan ...

Neljamõõtmeline portree, sest sinu kunstialal, Mary, on olemas nii aeg kui ka ruum ...